

Anexa nr. 3 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5001 / 02.12.2014

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

**RELIGIE
CULTUL REFORMAT
Clasele a III-a și a IV-a**

București, 2014

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Religie – cultul reformat* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a III-a și a IV-a din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar.

Programa disciplinei *Religie* este elaborată potrivit unui nou model de proiectare curriculară, centrat pe competențe. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite accentuarea scopului pentru care se învață și a dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte diverse.

Competențele generale vizate la nivelul disciplinei *Religie* jalonează achizițiile elevului pentru întregul ciclu primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale, reprezintă etape în dobândirea acestora și se formează pe durata unui an școlar. Pentru realizarea competențelor specifice, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor specifice. Astfel, acestea sunt grupate pe următoarele domenii: Sunt copilul Lui Dumnezeu; Mereu cu Dumnezeu; În grija Lui Dumnezeu; Să sărbătorim împreună. De asemenea, la nivelul fiecărei clase, programele prezintă o ofertă curriculară dezvoltată în jurul unor teme majore: *În dragostea Dumnezeului Mântuitor* (la clasa a III-a); *Sub domnia Lui Dumnezeu* (la clasa a IV-a). Aceste teme susțin formarea competențelor specifice, precum și construirea situațiilor de învățare într-un mod flexibil și creativ, în raport cu particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor. Astfel, conținuturile învățării se subordonează atât domeniilor, cât și temelor majore.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Prezenta programă școlară propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Se urmărește astfel realizarea unui demers didactic personalizat, care să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și al fiecărui elev. Educația religioasă la ultimele două clase ale ciclului primar presupune trecerea de la învățarea prin joc, specifică primelor trei clase, la un sistem metodologic mai complex, care să permită diferențierea demersului didactic în funcție de nivelul achizițiilor elevilor, dar și de nevoia dezvoltării acestora.

Pentru a asigura un cadru coerent în predarea *Religiei*, programa școlară propune un set de elemente comune pentru toate cultele din România ce au drept de predare a propriei religii în sistemul de învățământ: lista competențelor generale, o serie de exemple de activități de învățare și partea generală a sugestiilor metodologice. Lista de competențe specifice și de conținuturi este elaborată de către fiecare cult, permițând orientarea către teme relevante pentru fiecare dintre acestea.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață**
- 2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase**
- 3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme de comportament specific moralei religioase, în diferite contexte de viață

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>1.1. Analizarea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu diferite situații de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe diferite teme: importanța Lui Dumnezeu în viața omului, importanța omului în viața semenilor și a celorlalte ființe din natură; valorile în viața omului; slujire; providența Lui Dumnezeu; importanța normelor în viața omului; responsabilitățile omului; importanța rugăciunii - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul unor teme, din perspectivă generală și din perspectivă religioasă: cale, adevăr, bunătate, răbdare, respect, libertate, valori, norme etc. - lectura unor texte biblice reprezentative - analiza unor imagini reprezentative, sau cu conținut religios - simulări didactice pe baza evenimentelor din viața lui Moise și Zacheu - joc de rol „Dialog cu scaunul”: formularea unor sfaturi în diferite contexte de viață - jocuri didactice ilustrative, care să valorifice experiențe ale copiilor, relevante din punct de vedere religios (manifestarea unor virtuți în viața lor: sinceritate, blândețe, bunătate, răbdare, încredere, curaj, pierdere, rușine, durere, libertate, eliberare etc.) - jocurile fanteziei: din ce ingrediente ar fi compusă licoarea bunătății etc. - analiza unor texte care prezintă diferite opinii în relație cu anumite situații cu conținut religios 	<p>1.1. Compararea unor opinii cu semnificație religioasă, exprimate în raport cu diferite situații de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialoguri pe tema unicității fiecărei persoane, a importanței raportării omului la Dumnezeu, a rolului exemplor unor persoane care și-au sfințit viața, a necesității împlinirii poruncilor divine etc., prin valorificarea unor povestiri, jocuri, ilustrații - exerciții de definire a unor termeni abordați în cadrul unor teme: nevoile omului, Biblie, sfințenie, ascultare, pocăință, iertare, jertfa în viața regilor Saul, David, Solomon - studiu de caz pe tema relației lui Saul cu David - exersarea modalității de căutare a unui text în Sfânta Scriptură - exerciții de identificare a unor texte reprezentative, în Sfânta Scriptură - identificarea, în imagini și texte, a unor aspecte legate de împlinirea unor porunci, în diferite contexte - exerciții de exprimare a acordului / dezacordului față de opiniile altora - exerciții de argumentare a unui punct de vedere personal, în spiritul toleranței față de punctele de vedere ale altora (ex. „Cercul indienilor”, formularea unor opinii subiective, metodele de reflecție asupra învățării experiențiale: „Chestionarul celor 5 întrebări”) - analiza unor texte care necesită exprimarea unui punct de vedere personal față de o anumită situație
<p>1.2. Identificarea principalelor îndatoriri ale unui creștin în relație cu semenii, pe baza valorificării exemplor unor persoane din Biblie</p> <ul style="list-style-type: none"> - povestirea unor fapte bune, fie proprii, fie ale altora, relevante pentru aspecte precum: rostirea adevărului, ascultarea sfaturilor, manifestarea blândeții și a bunătății, experimentarea răbdării, manifestarea unor atitudini de respect etc. - analiza pildelor solidarității și a sensibilității sociale în acțiunile lui Moise, Iair, ologul din Capernaum, Zacheu, Petru și Ioan 	<p>1.2. Sintetizarea principalelor îndatoriri ale unui creștin, pe baza valorificării exemplor unor persoane din Biblie și a unor situații din viața cotidiană</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza, din perspectiva creștină, a unor atitudini și comportamente, pornind de la situații din viața cotidiană, texte literare, texte care prezintă persoane din Biblie etc. - lectura de povestiri care evidențiază rolul împlinirii poruncilor în epoca regilor

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de rol simulând comunicări cu Iair, sluga marelui preot, ologul din Poarta Frumoasă etc. (consolare sau ofensivă în comunicare) - lectura unor texte biblice - jocuri de rol „Cum mă comport în situația...”, în relație cu diferite contexte relevante (alegerea binelui, comportamentul în relație cu semenii, comportamentul în relație cu diferite viețuitoare etc.) - dialog pe diferite teme (rolul muncii și al efortului în viața omului, rolul sfătuitoarelor și al educatorilor în viața omului) - exerciții de identificare a propriilor calități, prin desene, dialoguri, jocuri etc. - exerciții de explicare a unor texte biblice referitoare la porunci - formularea unor rugăciuni de mulțumire - exerciții de analiză a modalităților de mulțumire 	<ul style="list-style-type: none"> - discuții despre formele comunicării oamenilor cu Dumnezeu în epoca judecătorilor și a regilor - discuții despre comunicarea cu Dumnezeu: ascultarea lecturii biblice citite, lectura biblică, rugăciunea; studii de caz: Ce are de spus Ghedeon, Iosua, David către Dumnezeu - exerciții de analiză a asemănarilor și deosebirilor dintre normele de comportament în diferite contexte sociale și poruncile divine - analizarea unor imagini pe diferite teme: „Cum pot face lumea mai bună”, „Ajutorul primit de la Dumnezeu”, „Sunt un exemplu pentru cei din jur?” (pe marginea evenimentelor din epoca regilor) - realizarea unui plan de rugăciune pentru tot parcursul anului școlar (Mă rog pentru bolnavi, pentru cei care trăiesc în suferință etc.)
<p>1.3. Formularea unor reguli de comportament moral-creștin, cu ajutorul profesorului, pentru diferite contexte de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabilirea, cu ajutorul profesorului, în grupuri mici și/ sau la nivelul clasei, a unor reguli de comportament în diferite contexte (școală, familie, biserică, stradă, natură etc.), relevante din perspectivă moral-religioasă - exerciții de exersare a aplicării unor norme și porunci („Dialog cu scaunul”, „Cercul indienilor” etc. pe tema necesității unor porunci din decalog) - ilustrarea contractului de prezență (ex. „Contractul celor cinci degete”) - explicarea contractului de prezență cu metode didactice care stimulează răbdarea și ascultarea activă (ex. „Cercul indienilor”) - exerciții de analiză, în diferite contexte date, a unor situații privind respectarea / nerespectarea anumitor reguli de comportament moral-creștin (jocuri de rol, povestiri, analiza unor imagini, filme, desene animate etc.) - participarea la stabilirea unui set de reguli ale clasei/ a unui regulament al clasei, pe baza poruncii iubirii aproapelui - studii de caz, pornind de la situații reale sau imaginare din viața copiilor, care prezintă situații de respectare/încălcare a regulilor de comportament religios-moral: „Obiectul găsit nu este furat”, nemulțumirea, cântare - dialog pe tema regulilor de comportament cu ocazia participării la slujbele bisericești - jocuri de comunicare: să ne manifestăm mânia cu cuvinte cuviincioase, să evităm cuvintele urâte 	<p>1.3. Analizarea modului în care sunt aplicate reguli de comportament moral-creștin, în diferite contexte de viață</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare a aplicării unor norme și porunci, pe tema Regii Israelului ca martori la tribunalul elevilor (la nivel elementar) - evaluarea eficienței „Contractului celor cinci degete” în anumite contexte de viață ale personajelor biblice apoi în colectivul de clasă, observarea atitudinii față de contract în diferite situații în clasă - participarea la stabilirea unui set de reguli ale clasei/ a unui regulament al clasei - Alcătuirea și ilustrarea unui afiș „Principiile iubirii în colectivul nostru” - exerciții de formulare a unor argumente/ contraargumente în analiza unor situații-problemă apărute în cadrul grupurilor de apartenență (ex. modelul ABC) - elaborarea unui proiect cu ajutorul profesorului: „Soli Deo Gloria!”, în cadrul unor activități interdisciplinare: Religie – Educație artistică și muzicală – Limbă și comunicare - Științe ale naturii - jocuri de rol: „Cum procedez în situația...?”; „Ce fac atunci când cineva îmi spune să fac un lucru rău / bun..?” - dialog pe tema cauzelor și a consecințelor revoltei omului împotriva legii umane / legii Lui Dumnezeu

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - analiza unor cazuri de împlinire a poruncilor divine mediatizate - discutarea în clasă a unor norme din diferite contexte sociale și a unor porunci (pe baza unor dialoguri: „Cum mă comport în diferite momente din viață?”; „Ce reguli formulează cei care mă îndrumă în viață?” etc.) 	

2. Colaborarea cu copiii și cu adulții din mediul familiar, în acord cu valorile religioase

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>2.1. Exersarea unor roluri în cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a rolurilor sociale ale fiecărui elev, în raport cu persoanele importante din viața de creștin (părinții, preotul, nașul, creștinii din parohie, prietenii de la biserică etc.) - realizarea axei vieții, marcând momente și evenimente importante - participarea la activități de diferite tipuri (acțiuni caritative, zile de rugăciune, festivități), împreună cu alți membri ai școlii, comunității, parohiei etc. - studii de caz pe tema rolul omului creștin în viața semenilor (chemarea și activitatea lui Moise) - distribuirea de roluri pentru fiecare participant, în rezolvarea unor sarcini în cadrul lucrului în grupuri mici - activitate de evaluare „Locul meu în grup” (autoevaluare și feed-back la nivel elementar) - exersarea unor responsabilități și sarcini de lucru variate în activitățile de tip perechi și în cele de grup - exerciții de construire a unui text pe baza unui suport vizual/ a unui plan de idei - jocuri de rol despre valorile din viața omului - exerciții de autocunoaștere, cu accent pe identificarea valorilor personale <p>2.2. Descrierea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema modalităților de controlare a furiei la nivel elementar - memorarea unor versuri din Biblie, Psalmi sau binecuvântări care au ca mesaj calmarea și liniștea sufletească - exersarea practicării binecuvântării, exersarea modelelor de comunicare asertivă (ex. „Metoda mașinii de spălat”) 	<p>2.1. Descrierea comportamentelor relaționale din cadrul grupurilor de apartenență</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare a unor roluri specifice activităților desfășurate în diferite contexte (activități de grup, activități religioase etc.) - audierea unor povestiri care evidențiază exemple de conviețuire armonioasă între semenii - prezentarea unor cazuri relevante pentru temele: cum relaționez cu cei care mă îndrumă, rolul semenilor în viața creștinului, exemplul personal și relațiile cu semenii etc. - jocuri didactice care să faciliteze dezvoltarea climatului afectiv pozitiv în cadrul grupului - activități de evaluare și autoevaluare a activității în grup - utilizarea metodei „Cercul indienilor”, cu: observarea atitudinilor față de regulile aplicate; analiza metodelor de formare a colectivului, învățate în anii precedenți; evaluarea activității și atitudinii colegilor; aplicarea unor contexte de autoevaluare - elaborarea de compuneri pe teme de educație religioasă, pornind de la o situație dată <p>2.2. Analizarea unor tipuri de relații și atitudini sociale, din perspectiva moralei religioase, pornind de la situații concrete</p> <ul style="list-style-type: none"> - discuții pe tema tipurilor de relații și atitudini sociale (colaborare, competiție, solidaritate, toleranță, intoleranță etc.), pornind de la povestiri, ilustrații, filme, texte biblice etc.) - jocuri de dezvoltare a imaginii pozitive despre sine și despre celălalt, pe baza exemplelor din viața unor personaje biblice - elaborarea unor compuneri pe tema: „Cu ajutorul Domnului și noi putem face

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - <i>practicarea vorbelor bune, încurajărilor, gesturilor de încurajare cu ajutorul jocurilor energizante</i> - <i>participarea la dialoguri având ca subiect „Cum pot să răsplătesc răul cu bine?”, „Ce învăț de la colegii mei și ce pot învăța ei de la mine?”</i> - <i>exerciții de identificare a unor elemente de diversitate în modul de manifestare a credinței, pornind de la realități din viața școlii și a comunității</i> - <i>audierea unor texte religioase simple, în proză sau în versuri, în care se reflectă ideea de adevăr, respect, blândețe</i> - <i>imaginarea unor povestiri privind raporturile persoanei cu diferite lucruri, ființe</i> - <i>discuții despre relațiile și atitudinile din cadrul grupurilor, pe baza unor imagini</i> - <i>elaborarea de compuneri/ povestiri/ dramatizări pentru evidențierea unor relații în cadrul grupurilor</i> - <i>realizarea unui proiect cu tema „Idoli și exemple de urmat”</i> 	<ul style="list-style-type: none"> <i>lucruri minunate”, „Dacă pot să te ajut, sunt fericit și binecuvântat”, „O binecuvântare pentru noi” cu scopul de a diminua spiritul de competiție negativă dintre elevi</i> - <i>elaborarea unor proiecte interdisciplinare Religie – Educație artistică (ex.: să decorăm afișul solidarității); Religie – Comunicare (ex.: sloganul solidarității reclama toleranței)</i> - <i>exersarea practicării comunicării asertive (cu vorbe bune), încurajărilor, gesturilor de încurajare în anumite contexte și situații</i> - <i>crearea unor noi reguli ale jocurilor energizante care au ca scop încurajarea reciprocă și solidaritatea</i>

3. Explorarea activă a unor elemente din viața de zi cu zi, din perspectiva propriei credințe

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>3.1. Analiza semnificației unor evenimente religioase din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>formularea de întrebări referitoare la diferite evenimente religioase din viața comunității</i> - <i>povestirea după imagini (planșe, ilustrații etc.) cu tematică adecvată</i> - <i>dialoguri pe baza lecturii unor texte biblice</i> - <i>învățarea de rugăciuni, cântări etc. cu explicarea expresiilor și a termenilor religioși întâlniți</i> - <i>pregătirea unor scenete sau momente artistice, serbări în clasă sau la biserică</i> - <i>imaginarea unor povestiri privind raporturile persoanei cu diferite lucruri, ființe</i> - <i>exerciții de selectare a elementelor esențiale de cele de detaliu dintr-un text</i> - <i>realizarea unor interviuri cu membrii familiei sau cu membrii comunității bisericești, sub îndrumarea profesorului, pe tema „Mărturisirea credinței” / „Experimentarea credinței din viața de zi cu zi”</i> <p>3.2. Prezentarea importanței unor sărbători și evenimente cu semnificații religioase, din viața familiei și a comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>participarea la discuții privind evenimentele importante din viața omului (nașterea, botezul, nunta etc.), valorificând experiențele concrete ale copiilor</i> 	<p>3.1. Analiza posibilităților de participare și implicare personală în evenimentele religioase din viața comunității</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>elaborarea unor compuneri pe tema unor evenimente religioase</i> - <i>analiza comparativă a unor evenimente religioase semnificative din viața comunității și a societății, pornind de la experiențele elevilor</i> - <i>învățarea unor rugăciuni, cântări religioase</i> - <i>lectura unor texte biblice și a aspectelor relevante din viața unor personaje, pilde ale credinței</i> - <i>organizarea unor serbări școlare, serbări bisericești</i> - <i>consultarea dicționarelor pentru a identifica semnificația unor termeni</i> - <i>analiza unor obiceiuri populare legate de sărbători și evenimente religioase</i> - <i>elaborarea unor mesaje (ilustrate) legate de unele evenimente religioase</i> <p>3.2. Prezentarea importanței sărbătorilor religioase și a evenimentelor cu caracter religios pentru dezvoltarea credinței</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>discuții pe tema diferitelor sărbători religioase și a unor aspecte specifice acestora în viața familiei sau a comunității</i>

Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - analiza unor imagini relevante din viața copiilor și a familiilor lor (fotografii și albume de familie, imagini din sfera publică etc.) - discuții pe tema modelelor oferite creștinilor de persoanele biblice prezente la nașterea Mântuitorului, obiceiuri preluate, cum ar fi, oferirea de daruri, după modelul magilor - prezentarea aspectelor caracteristice diferitelor sărbători (Nașterea Domnului, Învierea Domnului, Înălțarea Domnului etc.) - audierea/învățarea unor cântări religioase - participarea la serbări școlare - realizarea unor proiecte pe diferite teme interdisciplinare: Religie – Limbă și comunicare; Religie – Arte plastice (realizarea de desene, confecționarea de felicitări, ornamente, colaje etc. cu ocazia diferitelor sărbători religioase) 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor proiecte, individual sau pe grupe, cu diferite teme (Isus, regele vieții, Obiceiuri binecuvântate etc.) - realizarea de felicitări, ornamente, colaje etc., cu ocazia sărbătorilor religioase - lectura unor texte din literatură, referitoare la marile sărbători religioase - participarea la sărbătorile comunității - planificarea și organizarea colectivă a unor acte de binefacere (caritabile) - dezbateri pe tema: Întărirea credinței prin participarea activă la evenimentele cu caracter religios - exercițiu de compunere a unor rugăciuni personale – rugăciuni de mijlocire

Conținuturi

DOMENII	CLASA a III-a	CLASA a IV-a
	În dragostea Dumnezeului mântuitor	Sub domnia lui Dumnezeu
Sunt copilul Lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> - Viața cu Mântuitorul Dumnezeu: Semnificația libertății; Liber - mântuit - Fapte și consecințe - Sunt valoros: Motivul pentru care sunt valoros; În fața Lui Dumnezeu toți suntem valoroși - Comportament în cadrul comunității: Norme de comportament - Slujire în biserică, în cadrul comunității: În slujba Lui Dumnezeu și a semenilor; Dumnezeu se adresează altora prin mine 	<ul style="list-style-type: none"> - Sub domnia Lui Dumnezeu: Observarea domniei / puterii Lui Dumnezeu în lume - Folosirea puterii primite: Abuz de puterea primită – A folosi corect, cu folos puterea primită - Pentru cine sunt responsabil: Responsabilități - Trăiesc în comunitate – prietenii: Obligațiile mele față de prietenii; Cum pot fi un prieten bun - Slujitori sub domnia Lui Dumnezeu: Bătrânii din comunitatea bisericească, tutore, cantor, diaconi – lucrătorii organizațiilor de caritate
Mereu cu Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> - Întâlnirea lui Moise cu Dumnezeu: Ascultare și respect - Supunere - Eliberarea poporului Lui Dumnezeu din casa robiei: Dumnezeu vine în ajutorul nostru; Încredere în puterea Lui Dumnezeu - Exodul – Darul ascultării: Încredere în purtarea de grijă a Lui Dumnezeu; Providență și îndrumare - Legământul și cele Zece Porunci: Importanța și rolul regulilor, normelor și a poruncilor în viața noastră; Cuvântul și voia Lui Dumnezeu ne îndrumă și ne leagă de El; Împlinirea poruncilor Lui Dumnezeu - Învierea fiicei lui Iair: Grijă Lui Dumnezeu pentru cei suferinzi, pentru cei în doliu; Ce pot face pentru cei care au avut de suferit; Cu Isus în momentele triste - Zacheu: Emoția resimțită atunci când alții ne disprețuiesc; Rușine – păcat; Iertare – iertat de Dumnezeu; Modalități de răscumpărare a greșelilor față de Dumnezeu și semenii - Cum mă comport cu ceilalți (Matei 7,12): Îmi iubesc aproapele; Chipul Lui Dumnezeu în semenul meu – responsabilitățile care îmi revin - Fariseul și vameșul: Trufie, trufășie (aroganță, îngâmfare, mândrie, orgoliu); Dumnezeu ne eliberează de păcate și rușine 	<ul style="list-style-type: none"> - Chemarea lui Samuel: A auzi chemarea Lui Dumnezeu; Responsabilități ce-mi revin; Un copil demn pentru a transmite voința Lui Dumnezeu - Împărăția lui Saul: Ascultare și neascultare și consecințele lor - Alegerea împăratului David: Omul alege după aparențe, Dumnezeu caută ce este mai valoros, nu aparențele; Criteriile după care îți alegi prietenii; Cu Dumnezeu în luarea deciziilor - David și Goliat: Victorie cu Dumnezeu; Aprecierea oamenilor după aparențe – apreciere greșită, pericole care se pot ivi din aceasta - Înțelepciunea lui Solomon: Rugăminți / cereri adresate Lui Dumnezeu; Lucruri importante în viață (avere, sănătate, înțelepciune etc.); De la cine vine înțelepciunea; Pentru ce și cum folosești înțelepciunea - Întrebarea fiilor lui Zebedeu adresată lui Isus: Să fii primul sau ultimul; Primul în Împărăția Cerurilor este acela care l-a slujit pe ceilalți; Dorințele și visele mele (Iacom, dorința de stăpânire, ambiție, etc.); Motivul pentru care aștept recunoștință
În grija Lui Dumnezeu	<ul style="list-style-type: none"> - Nașterea lui Moise: Viață bazată pe providența Lui Dumnezeu; Creștinul în momente de încercare - Păcatul și fuga lui Moise: Rușine – Nu poți fugi, nu poți să te 	<ul style="list-style-type: none"> - Cucerirea – poporul ales primește patrie: Dumnezeu respectă promisiunile făcute; Comportamentul meu atunci când dorințele mele nu mi se îndeplinesc într-un timp foarte scurt

	<p>ascunzi de Dumnezeu; A fi responsabil, asumarea responsabilității</p> <ul style="list-style-type: none"> - Providența Lui Dumnezeu în deșert: Încredere în grija Lui Dumnezeu; Trăiesc în grija, providența Lui Dumnezeu; Oameni prin care se manifestă grija Lui Dumnezeu - Iscodirea Țării Făgăduinței: Ajutorul pe care îl primim în îndeplinirea sarcinilor; Dumnezeu îndeplinește promisiunile sale - Vindecarea unui slăbănog: Isus ne salvează; Colaborarea cu alții – A ajuta pe alții; Și noi putem fi unealta Lui Dumnezeu - Convertirea temnicerului din Filipeni: Puterea rugăciunii; Dumnezeu are grijă de mine în orice situație; Convertire - Sola Cristus – Isus ne salvează: Numai prin credința în Isus putem fi eliberați și iertați de păcatele noastre - Rugăciune de mulțumire: Sunt recunoscător – Cui să fiu recunoscător; Modalități de mulțumire 	<ul style="list-style-type: none"> - Ghedeon: A fi alesul Lui Dumnezeu pentru eliberare / mântuire; Judecătorii sunt unelte în transmiterea providenței și mântuirii divine; Autoevaluarea capacității personale în împlinirea sarcinilor - Saul și David: Putere, dominare, harul pierdut, gelozie; Conflicte personale; Comportamentul meu în situații conflictuale - Învierea lui Lazăr: Importanța minunilor – Rolul credinței în minuni; Grija Lui Dumnezeu pentru cei suferinzi, pentru cei în doliu; Modalități prin care pot să consolez suferinzi; Lucruri și evenimente prin care se arată gloria Lui Dumnezeu! - Văduva săracă și cei doi bani: Darul dat Lui Dumnezeu; Mai puțin uneori înseamnă mai mult; Dumnezeu îl iubește pe cel care dă cu voie bună; Generozitate – „adunați-vă comori în cer” (Matei 6,20) - Pilda grăuntelui de muștar: Roadele Cuvântului Lui Dumnezeu în oameni; Împărăția Lui Dumnezeu crește în noi și prin noi – creșterea / dezvoltarea e dată de Dumnezeu (1 Cor. 3,6) - Soli Deo Gloria! - Rugăciune de mijlocire: Isus este singurul mijlocitor între om și Dumnezeu; Persoanele pentru care mă rog -
<p>Să sărbătorim împreună!</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ioan Botezătorul, cel care a pregătit calea lui Isus pe pământ - Mă pregătesc pentru sărbătoare - Magii din Răsărit – Promisiunea împlinită - Tăgăduirea lui Petru: Comuniune cu Isus; Mărturisirea credinței – Forme de mărturisire - Întâlnirea lui Petru cu Domnul Isus Hristos înviat: Iertarea păcatelor; Mântuire – Șansa pentru o viață nouă; Mărturisirea dragostei față de Isus și consolidarea în sarcinile primite; Cu Isus după eșecuri – Respectul de sine recăpătat - Vindecarea unui olog la Templu, lângă Poarta Frumoasă: Cu puterea primită de la Dumnezeu să ajutăm pe alții; Puterea Lui Dumnezeu este prezent în credincioși prin Sfântul Duh; Poți oferi ceva și cu mâinile goale (Poți ajuta pe cineva oferind daruri spirituale, nu doar daruri materiale, trecătoare) 	<ul style="list-style-type: none"> - Adventul lui Maria: A fi binecuvântat - Fuga în Egipt: Sub ocrotirea Lui Dumnezeu; Salvare - grijă - Intrarea lui Isus în Ierusalim: Smerenie; Împărăția Cerească și împărăția pe pământ (așteptările oamenilor și voința Lui Dumnezeu) - Isus regele iudeilor – Isus sau Baraba?: Decizia luată după aparențe și sub presiunea altora; Consecințele acestor decizii - Înălțarea lui Isus și împărăția viitoare

Lista elementelor de conținut este completată cu un ansamblu de elemente de tip predominant confesional (rugăciuni, texte biblice, cântări religioase, cântece populare cu tematică religioasă), recomandate a fi abordate pe parcursul fiecărei clase. Acestea nu vor fi analizate ca unități de conținut de sine stătătoare, ci vor constitui modalități de exemplificare a temelor anterior menționate.

Elemente de tip predominant confesional	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
Rugăciuni	Rugăciunea „Tatăl nostru” (Matei 6,9-13) Exersarea formulării unor scurte rugăciuni de mulțumire	Rugăciunea lui Jean Calvin Exersarea formulării unor rugăciuni de mijlocire
Texte biblice	Audierea sau învățarea textelor biblice: Exodul 15,2.; Psalmii 107,8-9.; Psalmii 50,15.; Luca 8,50a.; Isaia 25,8.; Matei 7,12. Texte biblice recomandate pentru exemplificarea conținuturilor: Geneza 47,1-12; Exodul 1,1-2,10; Exodul 2,11-25; Exodul 3,1-15; Exodul 4-5; 7,1-12,33; Exodul 13,34-42; 13,17-14,29; Exodul 15,22-27; 16,1-17,7; Exodul 19,1-20,17; Deuteronomul 31,1-8; Iosua 1,1-2,22; Luca 1,5-25; 1,57-66; Matei 2,1-11; Marcu 2,1-12; Luca 8,40-56; Luca 19,1-10; Luca 18,9-14; Marcu 14,26-31, 66-72; Ioan 21,15-19; Faptele Apostolilor 3,1-10; Faptele Apostolilor 16,11-40	Audierea sau învățarea textelor biblice: Prima carte a lui Samuel 16,7c.; Prima carte a lui Samuel 15,22c.; Prima carte a Regilor 2,3a.; Filipeni 2,11.; Ioan 11,25.; Matei 6,20.; 1Cor. 3, 6. Texte biblice recomandate pentru exemplificarea conținuturilor: Iosua 3; 6; Judecători 6-7; Prima carte a lui Samuel 3,1-21; Prima carte a lui Samuel 8,1-10,8; Prima carte a lui Samuel 16; Prima carte a lui Samuel 17,26-58; Prima carte a lui Samuel 18,6-14; 19,1-10; Prima carte a lui Samuel 20; Prima carte a lui Samuel 26; Prima carte a Regilor 3,5-15; Luca 1,39-45; Matei 2,13-15; Ioan 11,1-44; Marcu 10,35-45; Marcu 12,41-44; Matei 6,1-4; Matei 13,31-32; Matei 21,1-11; Matei 27,15-26; Faptele Apostolilor 12,6-19; Faptele Apostolilor 1,4-14
Cântări religioase	392, 430, 153, 201b, 235, 250 („Cartea de Cântece a Bisericii Reformate”)	134, 81, 482, 191, 279, 172 („Cartea de Cântece a Bisericii Reformate”)

Sugestii metodologice

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în aplicarea programei școlare pentru proiectarea și derularea la clasă a activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei *Religie*. Elevul va învăța, prin metode adecvate vârstei, ceea ce îi este necesar pentru dezvoltarea sa armonioasă la această etapă de vârstă și pentru a face față cu succes cerințelor școlare.

La acest nivel de vârstă, cadrul didactic va urmări sistematic realizarea de conexiuni între toate disciplinele de studiu, creând contexte semnificative de învățare pentru viața reală.

Strategii didactice

Valorificarea valențelor formative ale disciplinei *Religie* promovează utilizarea de strategii didactice care accentuează construcția progresivă a cunoștințelor specifice, prin abordări flexibile și diferențiate ale conținuturilor învățării, în paralel cu formarea progresivă la elevi a capacității de autoevaluare a comportamentelor verbale și acționale, aplicabile în diferite contexte de viață din mediul apropiat al copilului.

Caracterul practic-aplicativ al disciplinei *Religie* solicită utilizarea, pentru segmentul de vârstă căruia ne adresăm, a unui cadru metodologic variat, care îmbină metodele tradiționale cu cele moderne, astfel încât acestea să devină căi pentru dezvoltarea capacității de comunicare a elevilor, pentru crearea unui cadru educațional bazat pe moralitate și religiozitate, prin care să fie sprijinită formarea de conduite precum încrederea, respectul pentru diferență, atitudinea pozitivă față de sine și față de alții, care să ajute la interiorizarea valorilor și a normelor moral-religioase.

Metodele de predare-învățare recomandate în activitățile didactice la disciplina *Religie* vizează cu precădere:

- observarea și învățarea prin descoperire, pornind de la seturi de imagini din diferite categorii (ilustrații cu conținut moral, fotografii care reflectă aspecte din viața religioasă proprie și a familiei, imagini ce fac referire la acțiuni și elemente liturgice etc.);
- studiul de caz, pentru analizarea unor situații reale sau imaginare, pornind de la experiențele de învățare și de viață ale elevilor;
- lectura textului biblic, pentru a facilita dezvoltarea vocabularului cu termeni din domeniul religios și pentru a le susține interesul față de aprofundarea mesajului textului revelat;
- conversația, pentru identificarea, împreună cu elevii, a modalităților de aplicare în viața reală a diferitelor valori religioase, pentru evidențierea trăsăturilor morale ale persoanelor biblice sau ale personajelor din diferite povestiri cu conținut moral etc.
- învățarea problematizată, prin implicarea elevilor în rezolvarea unor situații-problemă simple, pornind de la prezentarea unor aspecte și evenimente cu valențe morale;
- jocul de rol cu diferite teme și dramatizarea, pentru identificarea unor aspecte specifice domeniului religios, pentru analiza și evaluarea critică a unor situații din diferite grupuri de apartenență sau pentru exersarea unor practici cu caracter moral-religios;
- învățarea bazată de proiect, metodă ce își propune implicarea elevilor în activități de grup, în vederea realizării de investigații pe o temă propusă de profesor, urmată de prezentarea produsului obținut într-un text, dosar tematic, expoziție etc.

Exemplele de activități de învățare formulate în cadrul programei propun o serie de metode concrete de lucru cu elevii, precum:

- „Contractul celor cinci degete”: degetul mic – „am grijă de cei care sunt mai vulnerabili decât mine”, inelarul – „mă angajez să particip la activități cu capacitate maximă”, degetul mijlociu – „respect fiecare membru al grupului”, arătătorul – „sunt atent la indicații”; degetul mare – „sunt pozitiv, aspir la bine”;
- „Cercul indienilor”: metodă folosită în discuțiile de grup în cadrul cărora fiecare interlocutor, la începutul comentariului propriu, sintetizează comentariul anterior și de abia apoi își formulează punctul de vedere personal;
- „Mașina de spălat”: în timpul jocului, fiecare participant pune mâna pe umărul altui coleg (sau dacă dorește îl învârtă o dată) și formulează o calitate personală pe care o admiră la acesta sau o apreciere, un sfat pozitiv; se insistă de la început pe caracterul pozitiv al comunicării;

- „Chestionarul celor 5 întrebări”: discuția are loc pe baza a unui set de întrebări: ce ai observat?; de ce crezi că s-a întâmplat asta?; se întâmplă asta în viață în cazuri similare?; ce ai învățat din atitudinea, trăirile tale?; cum poți folosi această experiență în viitor?;
- „Modelul ABC”: A-Ask – care este problema?; B-Brainstorm – care sunt rezolvările posibile și imposibile?; C-Choose – alege cea mai potrivită rezolvare!; D-Do – aplică rezolvarea; E-Evaluate – evaluează rezultatul și, dacă nu ești mulțumit, treci la A.

Aplicarea categoriilor de metode anterior descrise presupune utilizarea unor mijloace de învățământ variate, în special a celor cu caracter intuitiv, ilustrativ și oferă contexte de alternare a diferitelor forme de organizare a activității (individuală, în grupuri mici, frontal), de realizare a unor activități religioase specifice (audierea de povestiri, rugăciuni, texte și cântări religioase, colinde etc.), de implicare a elevilor în diferite activități extrașcolare, care completează și îmbogățesc demersurile didactice desfășurate prin ora de religie. Astfel, se recomandă ca profesorul de religie să utilizeze mijloace didactice adecvate: planșe ilustrative, softuri educaționale, CD-uri și DVD-uri cu filmulețe, prezentări educative, cu ajutorul noilor tehnologii, adaptate conținuturilor propuse; culegeri de texte literare în versuri și proză, cântece necesare ca suport pentru serbări și lecții curente.

Contexte și medii de învățare

Ora de *Religie* nu înseamnă numai activitatea obișnuită a profesorului cu elevii în sala de clasă. Prin specificul ei, educația religioasă permite organizarea unor contexte variate de învățare, care să-i motiveze pe elevi pentru participarea activă și să le susțină interesul pentru domeniul *Religiei*.

Așadar, cum și unde anume se pot organiza activitățile de învățare la disciplina *Religie*?

- Învățăm în sala de clasă! În sălile de clasă, profesorul poate organiza diferite activități de predare-învățare cu elevii: lecții obișnuite de prezentare de noi teme, întâlniri cu personalități relevante pentru domeniul religiei, discuții pe teme religioase cu părinți sau cu alți membri ai comunității etc.
- Mergem la bibliotecă! Profesorul de religie, împreună cu elevii, poate organiza activitatea la biblioteca școlii sau la altă bibliotecă din comunitate. În aceste contexte de învățare, elevii pot fi încurajați și susținuți să se familiarizeze cu spațiul bibliotecii, să observe cum se caută o carte, să participe la întâlniri cu diferite personalități.
- Vizităm biserica! Biserica este un spațiu cu înalte valențe educative pentru ora de religie. Profesorul poate organiza cu elevii vizite la biserică în diferite ocazii și scopuri: pentru participarea și observarea anumitor slujbe bisericești, pentru discuții cu preotul pe teme religioase sau pentru a organiza în comun diferite evenimente importante pentru comunitate ori activități de întraajutorare a membrilor acesteia. În spiritul ecumenismului se recomandă vizitarea de biserici care aparțin altor culte.
- Leșim în alte spații din afara școlii! Profesorul de religie și elevii pot derula activități de învățare și în contexte extrașcolare precum: mersul la cinematograful pentru vizionarea unor filme pe teme religioase relevante din perspectiva acestei materii de studiu, vizitarea unor muzee, plimbarea pe stradă/ prin parc pentru observarea comportamentelor oamenilor și analiza acestora din perspectiva moralei religioase.
- Mergem în excursii tematice! Profesorul de religie poate organiza excursii cu elevii, pe un traseu care să cuprindă o serie de biserici și așezăminte religioase cu o anumită semnificație pentru comunitatea sau regiunea respectivă. În acest context, se pot organiza discuții cu specialiștii din muzeele acestor așezări, biserici, se pot iniția dialoguri cu preoții, se observă sau se descriu spațiile vizitate sau obiectele specifice.
- Căutăm pe Internet informații și imagini cu caracter religios! În afară de faptul că unele lecții sau teme pot utiliza platforme educaționale, profesorul poate să descopere pe Internet, împreună cu elevii, informații relevante despre specificul vieții religioase din spațiul proximal sau din alte arealuri geografice și culturale, poate urmări secvențe muzicale, filmice, liturgice ce sunt corelate cu temele planificate.

Aspecte privind evaluarea

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățământ. Se recomandă cu prioritate metode moderne de evaluare precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, centrarea pe progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este recomandabil ca evaluarea să se realizeze prin raportare la standarde generale și nu la nivelul clasei. De asemenea, evaluarea orientează cadrul didactic în reglarea strategiilor de

predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor.

Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Evoluția copilului va fi înregistrată și discutată cu părinții. În întreaga activitate de învățare și evaluare va fi urmărit, încurajat și valorizat progresul fiecărui elev în parte.

Grupul de lucru

Szűcs Eva	Institutul Pedagogic al Bisericii Reformate Cluj Napoca, județul Cluj
Pap Anikó	Liceul Teologic Reformat „Lorántffy Zsuzsanna” Oradea, județul Bihor
Lázár Emőke	Colegiul Național „Bethlen Gábor” Aiud, județul Alba
Zalányi Erzsébet	Școala Gimnazială „Dacia” Târgu-Mureș, județul Mureș